

Recommendation of the Committee of Ministers to member States on the participation of citizens in local public life

Unofficial translation into Danish

Recommandation du Comité des Ministres aux États membres sur la participation des citoyens à la vie publique au niveau local

Traduction non officielle en danois

Anbefaling fra Ministerkomiteen til medlemsstaterne om borgernes deltagelse i det lokale offentlige liv

Source - Council of Europe [March 2018], original English and French versions

Text originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. This unofficial translation is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator.

* * * * *

Source - Conseil de l'Europe [mars 2018], versions originales en anglais et français

Le texte original provient du Conseil de l'Europe et est utilisé avec l'accord de celui-ci. Cette traduction est réalisée avec l'autorisation du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur.

Enhed
Forvaltningsjura

Sagsbehandler
HVJ

Koordineret med
-

Sagsnr.
2018-340

Doknr.
19177

Dato
01-08-2019

Anbefaling CM/Rec(2018)4 fra Ministerkomiteen til medlemsstaterne om borgernes deltagelse i det lokale offentlige liv

(Vedtaget af Ministerkomiteen den 21. marts 2018 på stedfortræderkomitéens 1311. møde)

Ministerkomiteen, i henhold til bestemmelserne i Artikel 15.b i Europarådets statut,

der tager i betragtning, at Europarådets formål er at tilvejebringe en nærmere forening mellem dets medlemmer med henblik på at sikre og virkeliggøre idealerne og principperne, som er deres fælles arvelod og at begunstige den økonomiske og sociale udvikling,

der tager i betragtning, at borgernes deltagelse er selve grundlaget for demokrati, og at borgere, der går ind for demokratiske værdier, tager deres borgerpligt alvorligt og er aktive i det offentlige liv, er livsnerven i ethvert demokratisk system,

der bekræfter sin tro på, at repræsentativt demokrati er en del medlemsstaternes fælles arvelod og er grundlaget for borgernes deltagelse i det offentlige liv på nationalt, regionalt og lokalt plan,

der minder om praksis for direkte demokrati i visse medlemsstater,

der tager i betragtning, at deltagelsesdemokrati, som respekterer og anerkender alle aktørers roller, kan bidrage til og supplere repræsentativt og direkte demokrati og gøre demokratiske institutioner mere lydhøre og således bidrage til inkluderende og stabile samfund,

der har den overbevisning, at lokalt demokrati er en af hjørnestenene i demokratiet i de europæiske lande, og at en styrkelse heraf udgør en stabilitetsfaktor,

der bemærker, at lokalt demokrati nu om dage opererer i en udfordrende kontekst, som er under konstant udvikling som følge af ikke alene strukturelle og funktionelle ændringer i kommunerne, men også af den politiske, økonomiske, kulturelle og samfundsmæssige udvikling i Europa,

der er bevidst om, at offentlige forventninger hele tiden udvikler sig, at lokalpolitik hele tiden ændrer form med borgere, der søger og finder nye veje at engagere og udtrykke sig på, og at dette, i endnu højere grad end tidligere, kræver mere direkte og fleksible metoder for deltagelse,

der tager i betragtning, at der fortsat er et behov for, at lokale offentlige institutioner tager kontakt til og svarer borgerne på nye måder for at fastholde legitimiteten i

beslutningsprocesser, især fordi borgernes tillid til de valgte institutioner i dag er faldende,

der anerkender, at der findes en lang række tiltag, der nemt kan tilpasses lokale forhold, som kan fremme borgernes deltagelse,

der tager i betragtning, at borgernes ret til medbestemmelse i større beslutninger, som medfører længevarende forpligtelser eller valg, der er svære at gøre om, og som angår dem, er et af de fælles demokratiske principper for alle medlemsstater i Europarådet,

der tager i betragtning, at denne ret kan udøves mest direkte på lokalt plan, og at der derfor skal træffes foranstaltninger, som sikrer mere direkte involvering af borgerne i forvaltningen af lokale anliggender, samtidig med at effektiviteten af forvaltningen sikres,

der tager i betragtning, at dialog mellem borgere og lokale myndigheder og valgte repræsentanter er af afgørende betydning for det lokale demokrati, da det styrker de lokale demokratiske institutioners legitimitet og effektivitet i deres handlinger,

der tager i betragtning, at lokale myndigheder, i overensstemmelse med nærhedsprincippet, har og skal påtage sig en ledende rolle i forhold til at fremme borgernes deltagelse, og at deres engagement er afgørende for, at en politik om deltagelse i det lokale demokrati lykkes,

der henviser til behovet for at opdatere Anbefaling [Rec\(2001\)19](#) fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om borgernes deltagelse i det lokale offentlige liv, og der tager i betragtning, at de ændringer, der er sket, siden anbefalingen blev vedtaget, retfærdiggør, at den erstattes af nærværende anbefaling,

der henviser til:

tillægsprotokollen til den europæiske konvention om lokalt selvstyre vedrørende retten til deltagelse i lokale myndigheders anliggender (CETS nr. 207),

Anbefaling [CM/Rec\(2009\)2](#) fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om evaluering, revision og kontrol af deltagelse og politikker for deltagelse på lokalt og regionalt plan, og det dertil hørende CLEAR-værktøj;

- de 12 principper for god demokratisk regeringsførelse, og
- retningslinjerne for civilsamfundets deltagelse i politiske beslutningsprocesser ([CM\(2017\)83-final](#));

anbefaler, at regeringerne i medlemsstaterne påtager sig de i punkt 1-5 anførte opgaver eller betror disse opgaver til de kompetente offentlige myndigheder, under hensyntagen til deres respektive forfatningsmæssige eller lovgivningsmæssige ordninger.

1. Udarbejde en politik, der omfatter lokale og – om relevant – regionale myndigheder, der har til formål at fremme borgernes deltagelse i det lokale offentlige liv på baggrund af:
 - principperne i den europæiske konvention om lokalt selvstyre (ETS nr. 122),
 - tillægsprotokollen til den europæiske konvention om lokalt selvstyre vedrørende retten til deltagelse i lokale myndigheders anliggender (CETS nr. 207),
 - retningslinjerne for civilsamfundets deltagelse i politiske beslutningsprocesser ([CM\(2017\)83-final](#)), og
 - principperne i afsnit A i bilaget til denne anbefaling,

2. Træffe foranstaltninger inden for deres kompetence, under henvisning til ovennævnte politik og afsnit B i bilaget til denne anbefaling, særligt med henblik på at forbedre lovgrundlaget for deltagelse og sikre, at de nationale love og regler gør det muligt for lokale og regionale myndigheder at benytte sig af en lang række redskaber for deltagelse,
3. På passende vis invitere lokale og regionale myndigheder til:
 - at tiltræde principperne i afsnit A i bilaget til denne anbefaling og effektivt implementere politikken til fremme af borgernes deltagelse i det lokale offentlige liv,
 - at forbedre lokale og regionale regler for borgernes deltagelse i det lokale offentlige liv sammen med praktiske tiltag for denne deltagelse, og at træffe andre foranstaltninger inden for deres kompetence med henblik på at fremme borgernes deltagelse under hensyntagen til de foranstaltninger, der er anført i afsnit B i bilaget til denne anbefaling,
4. Regelmæssigt gennemgå de vedtagne politikker vedrørende borgernes deltagelse for at sikre, at de forbliver effektive og opdaterede,
5. Sikre, at denne anbefaling oversættes til de respektive landes officielle sprog og på en måde, de finder hensigtsmæssig, offentliggøres og bringes til de lokale og regionale myndigheders kendskab,

Vedtager, at denne anbefaling erstatter Anbefaling [Rec\(2001\)19](#) fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om borgernes deltagelse i det lokale offentlige liv.

Bilag til Anbefaling CM/Rec(2018)4

Følgende udtryk har i denne anbefaling nedenfor angivne betydning:

- ved "det lokale offentlige liv" forstås alle anliggender, services og beslutninger og især forvaltningen og administrationen af anliggender i forbindelse med eller vedrørende et lokalsamfund,
- ved "borger" forstås en person (herunder, hvis relevant, udlændinge⁽¹⁾) tilhørende et lokalsamfund. At tilhøre et lokalsamfund betyder, at der findes en stabil tilknytning mellem personen og det pågældende lokalsamfund.

Definitioner af yderligere termer, der bruges i nærværende anbefaling, er anført i bemærkningerne til denne ([CM\(2018\)13-final](#)).

A. Grundlæggende principper for en politik om deltagelse i det lokale demokrati

Medlemsstaterne skal:

1. overholde principperne om afgivelse af oplysninger som anført i Europarådets konvention om adgang til officielle dokumenter (CETS nr. 205) i forhold til de forskellige anliggender, der vedrører et lokalsamfund, for at sikre borgerne medbestemmelse i beslutninger, der påvirker deres samfund eller dem som personer, og for at sikre gennemsigtighed i de lokale myndigheders beslutningsprocesser og dermed øge beslutningstagernes ansvar,
2. finde nye måder til at øge samfundssindet og fremme en fælles kultur i lokalsamfundene og de lokale myndigheder med demokratisk deltagelse.
3. øge bevidstheden om at tilhøre et samfund og opfordre borgerne til at påtage sig ansvar for at deltage i livet i deres lokalsamfund,
4. give høj prioritet til kommunikation mellem offentlige myndigheder og borgere, og opfordre lokale myndigheder til at lægge vægt på borgernes deltagelse og nøje overveje deres krav og forventninger, så der gives et fornuftigt svar på de behov, de udtrykker,
5. anlægge et helhedssyn på borgernes deltagelse, hvor både processerne i det repræsentative demokrati og de forskellige former for direkte demokrati i beslutningsprocesser og forvaltningen af lokale anliggender tages i betragtning,
6. undgå alt for rigide løsninger og give mulighed for at eksperimentere ved at prioritere borgernes indflydelse. Medlemsstaterne skal derfor sørge for en række deltagelsesredskaber og muligheden for at kombinere dem og den måde de bruges på, afhængig af omstændighederne,
7. starte med en grundig vurdering af situationen i forhold til lokal deltagelse, fastsætte passende benchmarks og indføre et overvågningssystem, der kan holde øje med ændringer, for at finde frem til årsagerne til positive eller negative tendenser i borgernes deltagelse og måle virkningen af de indførte mekanismer,
8. muliggøre udveksling af oplysninger mellem og i landene om best practices inden for borgerdeltagelse, understøtte lokale myndigheders tilegnelse af ny viden om effektiviteten af de forskellige deltagelsesmetoder og sikre, at offentligheden er fuldt informeret om alle tilgængelige muligheder, under henvisning til Anbefaling [CM/Rec\(2009\)2](#) fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om evaluering, revision og kontrol af deltagelse og politikker for deltagelse på lokalt og regionalt plan, og det dertil hørende CLEAR-værktøj,

9. være særligt opmærksomme på borgere, der har sværere ved at involvere sig aktivt, eller som *de facto* står helt ude på sidelinjen af det lokale offentlige liv,
 10. fremme ligevægt af kvinder og mænd i lokalpolitik og det lokale offentlige liv,
 11. anerkende det potentiale, som børn og unge har i forhold til bæredygtig udvikling af lokalsamfundene og understrege den rolle, de kan spille,
 12. anerkende og øge den rolle, som foreninger og grupper af borgere kan spille som afgørende parter i at udvikle og fastholde en deltagelseskultur og som drivkraft i praktisk demokratisk deltagelse,
 13. anerkende, hvordan kulturelt mangfoldige samfund kan fremme alles deltagelse i det offentlige liv i deres lokalsamfund,
 14. fremme og gøre brug af myndighedernes fælles indsatser på alle forvaltningsniveauer, hvor den enkelte myndighed er ansvarlig for indsatser inden for dennes beføjelser i tråd med nærhedsprincippet.
- B. Tiltag og foranstaltninger til at fremme og styrke borgernes deltagelse i det lokale offentlige liv
- I. Generelle tiltag og foranstaltninger

Medlemsstaterne skal:

1. finde ud af, om relevansen af lokale indsatser og beslutninger i et komplekst og globaliseret samfund fremgår tydeligt for offentligheden ved at fastlægge centrale roller for lokale myndigheder i et omskifteligt miljø,
2. lægge tilstrækkelig vægt på disse roller, og om nødvendigt finde ud af, om kompetencefordelingen på nationalt, regionalt og lokalt plan sikrer, at de lokale myndigheder og valgte repræsentanter har tilstrækkelige kompetencer og evner til at sikre, at lokale indsatser har den nødvendige gennemslagskraft til at involvere borgerne. I denne sammenhæng skal medlemsstaterne benytte sig af alle muligheder for funktionel decentralisering, som udvider de lokale myndigheders ansvarsområder,
3. give lokale myndigheder mulighed for på bydelsniveau at indføre strukturer for medbestemmelse, der giver borgerne mulighed for indflydelse i deres nærmiljø,
4. forbedre oplysningen til borgerne og i skole- og undervisningsplaner inddrage kendskab til det ansvar, den enkelte har i et demokratisk samfund, især i deres lokalsamfund, enten som valgte repræsentanter, lokalt ansatte, embedsmænd eller almindelige borgere, i tråd med Europarådets charter for uddannelse i demokratisk medborgerskab og undervisning i menneskerettigheder (Anbefaling [CM/Rec\(2010\)7](#) fra Ministerkomitéen),
5. opfordre lokale valgte repræsentanter og lokale myndigheder til på en passende måde, herunder via udarbejdelse og offentliggørelse af etiske retningslinjer, at optræde på en måde, som opfylder de højeste standarder for etisk adfærd og øger tilliden hos borgerne, under henvisning til:
 - Kongressen af Lokale og Regionale Myndigheder i Europarådets Resolution 401 (2016) om "Forebyggelse af korrupsion og fremme af offentlig etik på lokalt og regionalt plan",
 - de europæiske etiske retningslinjer for lokalt og regionalt valgte repræsentanters politiske integritet, og
 - den forkortede håndbog om offentlig etik på lokalt plan fra 2006,

6. indføre større gennemsigtighed i den måde, lokale institutioner og myndigheder arbejder på, og især:
 - i. sikre, at lokale beslutningsprocesser er offentligt tilgængelige (f.eks. ved at offentliggøre dagsordener for møder i kommunalbestyrelse og byråd, lade møder i kommunalbestyrelser og udvalg være åbne for offentligheden, afholde spørgerunder eller offentliggøre referater af møder og beslutninger),
 - ii. sikre og lette borgernes adgang til information om lokale anliggender (f.eks. ved at oprette informationskontorer, dokumentationscentre og offentlige databaser, benytte sig af informations- og kommunikationsteknologier, forenkle administrative procedurer og nedbringe omkostningerne til at skaffe kopier af dokumenter), samtidig med at lovgivning om fortrolige oplysninger og sikkerhed respekteres,
 - iii. levere fyldestgørende oplysninger om administrative organer og deres organisationsstruktur og informere borgere, som er direkte berørt af igangværende sagsbehandling, om, hvordan behandlingen skrider frem,
 7. implementere en fuldgyldig kommunikationspolitik for at give borgerne mulighed for bedre at forstå de væsentligste spørgsmål, der har betydning for lokalsamfundet, og konsekvenserne af større politiske beslutninger, som organerne skal træffe, og for at oplyse borgerne om mulighederne for at deltage i de lokale offentlige liv i dets forskellige former.
- II. Tiltag og foranstaltninger vedrørende deltagelse i lokale valg og det repræsentative demokratiske system

Medlemsstaterne skal:

1. gennemgå, hvordan de lokale valgsystemer fungerer for at finde ud af, om der er væsentlige fejl eller afstemningsmæssige forhold i forbindelse med afstemningen, der afholder bestemte befolkningsgrupper fra at stemme, og overveje muligheden for at rette sådanne fejl eller afstemningsmæssige forhold i henhold til adfærdskodekset for valgspørgsmål, som er vedtaget af Den Europæiske Kommission for Demokrati gennem Lov (Venedigkommissionen) (CDL-AD(2002)023rev-E),
2. bestræbe sig på at fremme valgdeltagelse i henhold til national lovgivning om stemmeret. Om nødvendigt skal medlemsstaterne afholde oplysningskampagner, der forklarer, hvordan man registrerer sig som vælger og opfordrer folk til stemme. Oplysningskampagner rettet mod bestemte befolkningsgrupper kan også være en god mulighed,
3. undersøge vælgerregistrering og valgdeltagelse for at finde ud af, om der er ændringer i det generelle mønster, eller om der er problemer med bestemte kategorier eller grupper af borgere, der er berettiget til at stemme, men kun udviser begrænset interesse for at gøre det,
4. overveje foranstaltninger, der gør det nemmere at stemme, set i forhold til den moderne livsførelses kompleksitet og krav, f.eks. ved:
 - i. at gennemgå den måde, valgstederne fungerer på (antal, tilgængelighed, åbningstider, osv.),
 - ii. at indføre nye afstemningsmuligheder, som bedre svarer til behovet hos borgerne i det enkelte medlemsstat (tidlig stemmeafgivelse, brevstemme, elektronisk stemmeafgivelse,¹²¹ osv.),
 - iii. at indføre specifikke former for hjælp (f.eks. til handicappede eller analfabeter) eller særlige afstemningsformer for bestemte kategorier af vælgere (stemmeafgivelse ved fuldmagt, stemmeafgivelse i hjemmet,

stemmeafgivelse på hospitaler, stemmeafgivelse på kaserner, stemmeafgivelse i fængsler, osv.),

5. om nødvendigt for bedre at kunne måle betydningen af påtænkte foranstaltninger, gennemføre (eller tillade) forsøgsordninger for at teste nye afstemningsformer,
 6. undersøge grundlaget for, hvordan kandidater der er berettiget til at opstille til lokale offentlige hverv, rent faktisk kan opstille og overveje f.eks.:
 - i. om vælgere skal inddrages i processen med at vælge kandidater, f.eks. ved at indføre mulighed for at præsentere uafhængige lister eller individuelle kandidater, eller ved at indføre særlig stemmeafgivelse,
 - ii. om vælgerne skal have større indflydelse på valget eller udnævnelsen af byrådsmedlemmer eller borgmestre,
 7. undersøge spørgsmål vedrørende flere offentlige hverv samtidig, således at der kan træffes foranstaltninger til at forhindre dette i de tilfælde, hvor det er en hindring for korrekt udførelse af de relevante opgaver, eller hvor det ville medføre en interessekonflikt,
 8. undersøge betingelserne for udøvelse af offentlige hverv for at finde ud af, om bestemte aspekter ved det at være lokal valgt repræsentant eller praktiske ting i forbindelse med udøvelsen af hvervet kan være en hindring for at engagere sig i politik. Medlemsstaterne skal om relevant overveje foranstaltninger, som kan fjerne disse hindringer og især gøre det muligt for valgte repræsentanter at bruge den nødvendige tid på deres opgaver og frigøre dem for visse økonomiske begrænsninger.
- III. Tiltag og foranstaltninger, som skal opfordre til borgernes deltagelse i lokale beslutningsprocesser og i forvaltningen af lokale anliggender

Medlemsstaterne skal:

1. fremme dialog mellem borgerne og de lokale valgte repræsentanter og gøre de lokale myndigheder bekendt med de forskellige teknikker til at kommunikere med offentligheden og de mange forskellige måder, hvorpå borgerne kan spille en direkte rolle i beslutningsprocessen. Dette kan gøres ved at offentliggøre retningslinjer (f.eks. i form af et charter om borgernes deltagelse på lokalt plan), afholdelse af konferencer og seminarer eller oprettelse af digitale arkiver og brugerflader, der gør det muligt at opslå og få adgang til eksempler på god praksis,
2. ved hjælp af undersøgelser og drøftelser opnå en forståelse af, hvilke styrker og svagheder, der er ved de forskellige redskaber til borgerdeltagelse i beslutningsprocesser og tilskynde til innovation og eksperimenteren i de lokale myndigheders bestræbelser på at kommunikere med borgerne og involvere dem mere i beslutningsprocesser,
3. gøre brug af især:
 - i. nye informations- og kommunikationsteknologier, og tiltag til at sikre, at lokale myndigheder og andre offentlige organer (foruden de traditionelle og stadig gode metoder som f.eks. formelle offentlige meddelelser eller officielle foldere) benytter sig af hele spektret af tilgængelige kommunikationsfaciliteter, under henvisning til f.eks. Anbefaling [CM/Rec\(2009\)1](#) fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om elektronisk demokrati (e-demokrati) og Anbefaling [Rec\(2004\)15](#) fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om elektronisk forvaltning ("e-forvaltning"),

- ii. mere deliberative former for beslutningstagning, dvs. som omfatter udveksling af information og synspunkter (f.eks. offentlige møder, borgerforsamlinger og -juryer eller forskellige former for borgerfora, -grupper, -paneler og offentlige udvalg, hvis funktion er at rådgive eller stille forslag, eller rundbordssamtaler, meningsmålinger og brugerundersøgelser),
4. indføre eller om nødvendigt forbedre lovgivning eller regler, som giver mulighed for:
 - i. begæringer, forslag og klager indsendt af borgere til kommunalbestyrelsen eller lokalforvaltningen,
 - ii. borgerinitiativer, som kræver, at de valgte organer tager stilling til forskellige anliggender for at kunne give borgerne et svar eller påbegynde en folkeafstemningsprocedure,
 - iii. vejledende eller besluttende folkeafstemninger om anliggender af lokal interesse, som indkaldes af de lokale myndigheder på eget initiativ eller på anmodning af lokalsamfundet i henhold til adfærdskodekset for folkeafstemninger, som er vedtaget af Den Europæiske Kommission for Demokrati gennem Lov (Venedigkommissionen) (CDL-AD(2007)008rev-E),
 - iv. mekanismer til samtidig valg af borgere til beslutningsorganer, herunder repræsentative organer,
 - v. mekanismer til inddragelse af borgere i forvaltningen (brugerudvalg, partnerskabsråd, borgernes direkte forvaltning af services, partcipatorisk budgetlægning, osv.),
5. give borgerne mere indflydelse på lokalplanlægning og mere generelt på strategiske og langsigtede beslutninger, nærmere bestemt:
 - i. give borgerne mulighed for at deltage i de forskellige faser af beslutningsprocessen vedrørende sådanne beslutninger. Disse faser kan være: forberedelse, vedtagelse, implementering, evaluering og omformulering af lokale politikker,
 - ii. illustrere de enkelte faser i processen ved hjælp af klart og forståeligt materiale, som er nemt tilgængeligt for offentligheden, om muligt, foruden de traditionelle metoder (kort, skalamodeller, audiovisuelt materiale) også ved hjælp af andre metoder i form af ny teknologi,
6. udvikle systematiske feedback-mekanismer, så borgerne involveres i evalueringen og forbedringen af forvaltningen af lokale anliggender og serviceydelser, som f.eks. brugerundersøgelser, brugerpaneler, resultatindikatorer, eller ved valg mellem forskellige serviceudbydere, for at øge kvaliteten af beslutninger og services og øge ansvarligheden,
7. sikre, at borgernes deltagelse reelt har betydning for beslutningsprocesserne, at borgerne er velinformerede om betydningen af deres deltagelse, og at de kan se håndgribelige resultater. De lokale myndigheder skal dog være ærlige over for offentligheden i forhold til de begrænsninger, der er for deres deltagelse, og undgå at skabe overdrevent høje forventninger til muligheden for at imødekomme de forskellige interesser, især når beslutninger træffes mellem modstridende interesser eller om nedskæring af ressourcer,
8. opmuntre og behørigt anerkende ånden i det frivillige arbejde, der eksisterer i mange lokalsamfund, f.eks. ved hjælp af tilskudsordninger eller andre former for støtte og opmuntring til almennyttige, frivillige og lokale organisationer, borgergrupper, osv., eller ved hjælp af etablering af kontrakter eller aftaler mellem disse organisationer og lokale myndigheder vedrørende disse parters respektive rettigheder, roller og forventninger i deres omgang med hinanden,

9. udvikle strukturer for medbestemmelse på bydelsniveau, som giver borgerne mulighed for indflydelse på beslutninger vedrørende offentlige investeringer, lokalplaner eller serviceydelser, eller påtage sig ansvar for forvaltningen af lokale områder, faciliteter, osv., f.eks. via bydelsudvalg og -fora, partcipatorisk budgetlægning eller frivillige grupper.
- IV. Specifikke tiltag og foranstaltninger til opmuntring af kategorier af borgere, som af forskellige årsager har sværere ved at deltage

Medlemsstaterne skal:

1. regelmæssigt indsamle oplysninger om de forskellige grupper af borgeres deltagelse og finde ud af, om bestemte grupper er underrepræsenteret i de valgte organer og/eller spiller en lille eller slet ingen rolle i valgdeltagelse eller direkte former for deltagelse, set i forhold til de Europæiske samfunds stadig mere forskelligartede sammensætning og til vigtigheden af inkluderende samfund,
2. sætte mål for de pågældende gruppers repræsentationen og/eller deltagelse og udarbejde pakker med specifikke tiltag, der skal øge mulighederne for deres deltagelse, f.eks. ved at:
 - i. indføre en aktiv kommunikations- og informationspolitik for de pågældende grupper af borgere, herunder om nødvendigt specifikke mediekampanjer, som opfordrer dem til at deltage (det kan overvejes at benytte en bestemt sprogbrug, medie- og kampagnestil, der passer til den enkelte gruppes behov),
 - ii. indføre specifikke institutionelle former for deltagelse, om muligt udformet i samarbejde med gruppen eller grupperne af borgere, hvis deltagelse opmuntres,
 - iii. udpege embedsmænd, der specifikt er ansvarlige for at håndtere anliggender af interesse for de grupper, der har sværere ved at deltage, og som videregiver deres ønsker om ændringer til de relevante beslutningsorganer og giver dem en tilbagemelding om, hvordan tingene skrider frem, og svaret (positivt eller negativt) på deres ønsker,
3. særligt i forhold til kvinder:
 - i. understrege vigtigheden af ligestilling af kvinder og mænd i beslutningsorganer og overveje eventuelle tiltag, som kan gøre det nemmere at kombinere politisk engagement med familie- og arbejdsliv,
 - ii. hvis det er juridisk muligt, overveje at indføre obligatoriske eller anbefalede kvoter for hvor mange kandidater af samme køn, der kan optræde på en valgliste og/eller kvoter for antallet af mandater der er reserveret til kvinder i kommunalbestyrelser, byråd og de forskellige udvalg og råd nedsat af de lokale organer, i henhold til [Anbefaling Rec\(2003\)3](#) fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om ligestilling af kvinder og mænd i politisk og offentlig beslutningstagning,
4. særligt i forhold til børn og unge:
 - i. udvikle skolerne som vigtigt fælles område for unges deltagelse og den demokratiske læreproces,
 - ii. fremme initiativer som "børnebyråd" og "ungebyråd" på kommunalt plan som en virkelig nyttig form for uddannelse i lokalt borgerskab, foruden mulighed for dialog med de yngste medlemmer af samfundet,
 - iii. fremme ungdomsforeninger og støtte især udviklingen af fleksible former for og strukturer for samfundsinvolvering, som f.eks. ungdomscentre, så

- der drages fuld nytte af unges evne til at udforme projekter selv og implementere dem,
- iv. overveje at sænke alderen for at stemme ved lokale valg og for at deltage i lokale folkeafstemninger, høringer og borgerinitiativer,
 - v. overveje de forskellige former for initiativer, der forslås i Anbefaling [Rec\(2004\)13](#) fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om unges deltagelse i det lokale og regionale liv, Anbefaling [CM/Rec\(2012\)2](#) fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om deltagelse af børn og unge under 18 år og Anbefaling 1864 (2009) fra Den Parlamentariske Forsamling om "Fremme børns deltagelse i beslutninger der vedrører dem",
5. særligt i forhold til ældre:
- i. skabe og fremme muligheder for, at ældre kan deltage fuldt ud i alle aspekter af det lokale offentlige liv og opfordre dem til at gøre det uanset deres alder,
 - ii. udvikle og fremme fleksible former og strukturer for involvering af ældre, som f.eks. rådgivningsorganer, i henhold til Anbefaling [CM/Rec\(2014\)2](#) fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om fremme af ældres menneskerettigheder,
6. i forhold til handicappede:
- i. skabe og fremme muligheder for, at handicappede kan deltage fuldt ud i alle aspekter af det lokale offentlige liv og træffe de nødvendige foranstaltninger for, at de kan deltage og opfordre dem til at gøre det,
 - ii. udvikle og fremme egnede former og strukturer for deltagelse ved at fjerne hindringer og sørge for den nødvendige hjælp efter behov, for at involvere handicappede, som f.eks. rådgivningsorganer, i henhold til Anbefaling [CM/Rec\(2011\)14](#) fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om handicappedes deltagelse i det politiske og offentlige liv,
7. særligt i forhold til udlændinge [\[3\]](#) opfordre dem til at deltage aktivt i livet i deres lokalsamfund på lige vilkår, i overensstemmelse med bestemmelserne i Konvention om udlændinges deltagelse i det offentlige liv på lokalt plan fra 1992 (ETS nr. 144) eller som minimum ved at hente inspiration fra de mekanismer, der henvises til i denne konvention, også selv om den ikke er ratificeret af medlemsstaten.

[\[1\]](#) I henhold til Konventionen om udlændinges deltagelse i det offentlige liv på lokalt plan (ETS nr. 144 – jf. Artikel 2) skal termen "udlændinge" forstås som personer, som ikke er statsborgere i landet og som opholder sig lovligt i landet.

[\[2\]](#) Under henvisning til Anbefaling [CM/Rec\(2017\)5](#) fra Ministerkomitéen til medlemsstaterne om standarder for e-afstemning.

[\[3\]](#) I henhold til Konventionen om udlændinges deltagelse i det offentlige liv på lokalt plan (ETS nr. 144 – jf. Artikel 2) skal termen "udlændinge" forstås som personer, som ikke er statsborgere i landet, og som opholder sig lovligt i landet.